

SZUBNACIONÁLIS DIPLOMÁCIA TÖBBSZINTŰ VÁROSI KORMÁNYZÁSBAN: BUDAPEST VÁROSDIPLOMÁCIAI AKTIVITÁSA 2019 UTÁN

Brucker Balázs

*Tudományos munkatárs, ELTE KRTK Regionális Kutatások Intézete; brucker.balazs@krtk.elte.hu;
ORCID: 0000-0002-1448-1488*

DOI: 10.15170/terinno.2026.19.01.05

Absztrakt: A tanulmány Budapest példáján keresztül a szubnacionális diplomácia konfliktusos politikai környezetben betöltött szerepét elemzi, különös tekintettel a központi kormányzat és a főváros közötti 2019 utáni feszültségekre. Az elméleti keret a városdiplomácia és a protodiplomácia szakirodalmára építve értelmezi a városok növekvő nemzetközi szerepvállalását, amely nem csupán technikai együttműködésként, hanem politikai és normatív pozíciók megjelenítéseként is felfogható. A magyar esetben a centralizáció, a fiskális kontroll és a forráselosztás egyes esetekben politikai szempontokat is tükröző jellege erősíti a központ-helyi konfliktust, amely Budapest számára új külkapcsolati stratégiák kialakítását ösztönzi. A kvalitatív kutatás félig strukturált interjúkra és sajtóelemzésre támaszkodik. Az empirikus eredmények szerint Budapest aktívan épít nemzetközi városhálózati kapcsolatokat, közvetlen uniós forrásokhoz való hozzáférésre törekszik, valamint önálló válaszokat fogalmaz meg geopolitikai és normatív kérdésekben. Kiemelt szerepet kap az orosz-ukrán háborúra adott humanitárius városi reakció, valamint az LMBTQ+ jogok melletti kiállás, különösen a 2025-ös Budapest Pride nemzetközi támogatással történő megszervezése. Az eredmények arra utalnak, hogy Budapest nem csupán végrehajtó, hanem részben autonóm politikai szereplő a többszintű kormányzás rendszerében.

Kulcsszavak: *Budapest, közvetlen EU-s források, önkormányzati diplomácia, Szabad Városok Szövetsége, városdiplomácia*

AGAINST THE GOVERNMENT: BUDAPEST'S CITY DIPLOMACY ACTIVITY IN A CONFLICTUAL POLITICAL ENVIRONMENT

Abstract: This study examines the role of subnational diplomacy in a conflictual political environment through the case of Budapest, with particular attention to post-2019 tensions between the central government and the capital city. The theoretical framework builds on the literature on city diplomacy and protodiplomacy, interpreting the growing international engagement of cities not only as technical cooperation but also as the expression of political and normative positions. In the Hungarian case, centralization, fiscal control, and the allocation of resources that in some cases also reflects political considerations reinforce the central-local conflict, encouraging Budapest to develop new external relations strategies. The qualitative research is based on semi-structured interviews and media analysis. Empirical findings show that Budapest actively builds international city network connections, seeks access to direct EU funding, and formulates autonomous responses to geopolitical and normative issues. Key examples include the city's humanitarian response to the Russia-Ukraine war and its stance on LGBTQ+ rights, particularly the organisation of the 2025 Budapest Pride with international support. The results suggest that Budapest functions not only as an implementing actor but also as a partially autonomous political actor within the multilevel governance system.

Keywords: *Budapest, direct EU funding, municipal diplomacy, Pact of Free Cities, city diplomacy*

1. Bevezetés

A városok nemzetközi szerepvállalása az elmúlt évtizedekben látványosan megerősödött, különösen a nagyvárosok és nemzeti fővárosok esetében. A helyi önkormányzatok ma már nem csupán gazdasági és kulturális kapcsolatok építésében vesznek részt, hanem egyre gyakrabban jelennek meg önálló szereplőként a nemzetközi politikai térben is. Ez a folyamat megkérdőjelezi azt a hagyományos felfogást, amely a külpolitikai cselekvést kizárólag a nemzetállamok kompetenciájaként értelmezi (Van der Pluijm & Melissen, 2007).

Ez a jelenség különösen élesen jelenik meg olyan esetekben, amikor a városi és a nemzeti politikai szint között tartós politikai konfliktus alakul ki (Aksztejn et al., 2025; Pejic & Acuto, 2022). Ilyen helyzetben a városok nemzetközi szerepvállalása túlmutathat a hagyományos együttműködési formákon, és a nemzeti kormányzatétól részben eltérő prioritások és álláspontok képviselésének eszközévé válhat.

Magyarországon 2019 óta ilyen dinamikák figyelhetők meg: Budapest ellenzéki vezetése és a kormány közötti politikai feszültség nemcsak belpolitikai szinten, hanem a nemzetközi kapcsolatok területén is megjelenik. A főváros az elmúlt években több olyan kezdeményezést indított és nemzetközi fórumon képviselt, amelyek részben eltérnek a kormány diplomáciai prioritásaitól, különösen a klímapolitika, az európai integráció és egyes normatív kérdések területén.

Mindez arra utal, hogy a városok a többszintű kormányzási rendszerekben nem csupán végrehajtói, hanem – bizonyos feltételek mellett – alakítói is lehetnek a nemzetközi kapcsolatoknak. Különösen konfliktusos politikai környezetben válik kérdéssé, hogy milyen eszközökkel és milyen mértékben képesek a szubnacionális szereplők a központi kormányzatot megkerülve nemzetközi mozgásteret építeni.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a helyi önkormányzatok milyen stratégiák révén tudnak eltérni a nemzeti diplomáciai irányvonalától, és milyen intézményi, politikai és normatív feltételek teszik ezt lehetővé. Az elemzés a 2019 óta ellenzéki vezetésű Budapest példáján keresztül mutatja be, hogy a főváros miként érvényesíti saját nemzetközi prioritásait: egyrészt a nemzetközi városhálózatokhoz való aktív kapcsolódás és együttműködés révén, amely többek között a kormányzati forráscsökkentésre adott intézményi és politikai válasz egyik formájaként értelmezhető; másrészt a geopolitikai kihívásokra – különösen az orosz-ukrán háborúra – adott önálló reakciók mentén; valamint az olyan normatív ügyek felkarolásán keresztül, mint a Budapest Pride.

A tanulmány kvalitatív módszertanra épül. Az empirikus elemzés alapját egyrészt a főváros városdiplomáciai tevékenységében részt vevő szereplőkkel készített félig strukturált interjúk képezik, amelyek lehetővé teszik a döntéshozatali folyamatok, stratégiák és motivációk mélyebb feltárását. Az interjúk 2024 áprilisa és 2026 áprilisa között készültek a Városdiplomáciai Részleg, valamint Budapest Brüsszeli Képviselőinek munkatársaival, továbbá a főváros számára tanácsadóként dolgozó szakértők bevonásával. A mintavétel célzott volt, a városdiplomáciai tevékenység különböző szintjein közvetlen tapasztalattal rendelkező szereplők bevonására törekedve. A félig strukturált interjúk rugalmas keretet biztosítottak az egyéni tapasztalatok, intézményi gyakorlatok és stratégiák megfontolásainak feltárására.

Emellett a vizsgálat kiegészül sajtóforrások elemzésével, mely hozzájárul a vizsgált jelenségek kontextualizálásához, valamint a főváros nemzetközi szerepvállalása nyilvános megjelenítésének és diskurzív kereteinek feltárásához. A sajtóforrások elemzése elsősorban eseményrekonstrukciók céllal történt, ugyanakkor túlmutatott a pusztán kronologikus áttekintésen: a nyilvános politikai kommunikáció mintázatainak azonosítását, valamint a főváros nemzetközi szerepvállalása médiában megjelenő értelmezési kereteinek feltárását is szolgálta. A sajtóanyagok hozzájárultak a vizsgált folyamatok tágabb politikai és kommunikációs kontextusba helyezéséhez, valamint az interjúkból származó megállapítások megerősítéséhez is. Az elemzés során egyaránt felhasználásra kerültek ellenzéki/liberális és kormánypárti sajtóforrások, amelynek célja a különböző politikai álláspontok összevetése, illetve a budapesti önkormányzati diplomáciával kapcsolatos kormánypárti kritikák feltárása és bemutatása volt. Emellett az elemzés hivatalos önkormányzati dokumentumokra is támaszkodott, amelyek a vizsgált folyamatok intézményi és szakpolitikai hátterének rekonstruálását segítették.

2. Elméleti keret: Két vízió, egy ország – a szubnacionális diplomácia politikai dimenziói politikailag konfliktusos környezetben

Az önkormányzati diplomácia – vagy tágabb értelemben a szubnacionális diplomácia – keretében hozott döntések a legtöbb esetben illeszkednek az adott állam hivatalos külpolitikai irányvonalához (Mérey, 2011). Ugyanakkor számos olyan eset azonosítható, amikor városok és régiók a nemzetközi kapcsolatok színterén tudatosan eltérő érdekeket és értékeket képviselnek a központi államhatalomhoz képest.

A szubnacionális szereplők – vagyis a települési és területi önkormányzatok – jellemzően akkor alakítanak ki a központi kormány külpolitikai irányvonalától részben vagy egészen eltérő stratégiát, amikor a nemzeti és a nemzet alatti szint közötti politikai viszony tartósan konfliktusossá válik (KJ interjú, 2024. április 10.). Ilyen helyzetekben a helyi politikai elit a nemzetközi térben is megkísérli artikulálni saját értékviselkedését, politikai identitását vagy fejlesztési prioritásait (JB interjú, 2024. április 10.). Ez különösen akkor válik hangsúlyossá, ha a központi kormány külpolitikai prioritásai ellentétesek a helyi közösségek gazdasági érdekeivel vagy értékviselkedésével.

A konfliktusos szubnacionális diplomácia egyik markáns típusa a függetlenségre vagy szélesebb autonómiára törekvő középszintű önkormányzatok (jellemzően régiók, autonóm régiók vagy szövetségi államok tagállamai) nemzetközi aktivitása. Olyan esetekben, mint Québec, Katalónia, Baszkföld, Korzika vagy Skócia, a nemzetközi jelenlét nem pusztán kulturális reprezentációt vagy befektetésösztönzést szolgál, hanem a politikai önrendelkezés hosszú távú stratégiájának részévé válik (Paquin, 2018). E törekvések elemzésére a szakirodalom a „protodiplomácia” fogalmát alkalmazza, amely olyan nem hivatalos vagy korlátozott jogkörrel folytatott külpolitikai tevékenységet jelöl, amelyet nem szuverén szereplők végeznek egy esetleges jövőbeli államiség előkészítése érdekében (Paquin, 2020).

Katalónia különösen aktív szereplője a szubnacionális diplomáciának. Az autonóm kormány már az 1980-as évektől törekszik önálló nemzetközi jelenlét kiépítésére, amelynek

részeként külföldi képviselőket működtet és kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszer épített ki (Paquin, 2002, 2005). A 2010-es években a katalán kormány tudatos nemzetközi stratégiát követett, amelynek célja a régió láthatóságának növelése volt. A folyamat csúcspontját a 2017-es, a spanyol alkotmánybíróság által jogellenesnek minősített függetlenségi népszavazás előtti időszak jelentette, amikor a katalán vezetés intenzív nemzetközi kommunikációt folytatott (El País, 2017). Bár sem az Európai Unió, sem a tagállamok nem ismerték el a referendum legitimitását (European Commission, 2017), a katalán kérdés tartósan megjelent az európai politikai diskurzusban.

Skócia szintén tudatosan építi külkapcsolatait, különösen a 2014-es függetlenségi népszavazást megelőző és azt követő időszakban. A skót kormány a „soft power” eszközeit – kulturális diplomáciát, felsőoktatási és innovációs együttműködések, valamint klímapolitikai elköteleződést – használja annak érdekében, hogy Skóciát európai orientációjú politikai közösségként pozicionálja. A nemzetközi irodák elsősorban gazdasági és szakpolitikai együttműködések koordinálnak, ugyanakkor a függetlenségi diskurzus idején kommunikációs csatornaként is szolgáltak (Dellepiane & Reinsberg, 2023).

A kormányzati külpolitikai irányvonalától eltérő szubnacionális diplomácia nem kizárólag függetlenségi törekvésekhez kapcsolódhat. Szövetségi államokban a városok és tagállamok gyakran szakpolitikai kérdésekben lépnek fel a központi kormányzattal szemben. Erre markáns példa az Egyesült Államok esete a 2017-es párizsi klímaegyezményből való kilépés bejelentése után. Donald Trump döntését követően több száz amerikai város – köztük New York City, Los Angeles, Chicago és San Francisco – nyilvánosan megerősítette elköteleződését a klímacélok mellett (NRGreport, 2017). Az olyan kezdeményezések, mint a „We Are Still In” koalíció, lehetővé tették, hogy a helyi és tagállami szereplők közvetlenül kapcsolódjanak nemzetközi hálózatokhoz és szakpolitikai fórumokhoz (Shankman, 2024). E lépések nem változtatták meg az Egyesült Államok nemzetközi jogi státuszát, de egyértelmű politikai üzenetet közvetítettek: a városi kormányzatok képesek autonóm normatív pozíciót képviselni (Basseches et al., 2022; Lenferna, 2018).

A központi kormányzattól eltérő városdiplomácia európai példája Varsó esete, egészen 2023 decemberéig. A 2015 után kormányzó konzervatív populista Jog és Igazságosság több olyan reformot hajtott végre, amelyek vitát váltottak ki az Európai Unió intézményeivel a jogállamiság kérdésében. Ezzel párhuzamosan Varsó városvezetése – élén Rafał Trzaskowski főpolgármesterrel – aktívan részt vett nemzetközi városhálózatok munkájában (Matthes, 2023; Szpak et al., 2023; Brucker, 2024). Az Eurocities keretében Varsó rendszeresen hangsúlyozta elkötelezettségét az uniós alapértékek mellett, miközben nemzetközi szerepvállalása közvetett módon kritikát fogalmazott meg a nemzeti kormány politikájával szemben. A város stratégiája egyben az uniós forrásokhoz és partnerségekhez való hozzáférés biztosítását is szolgálta. Ez a dinamika közvetlen párhuzamba állítható a budapesti városvezetés és a magyar kormány közötti viszonyal.

A fenti példák alapján megállapítható, hogy a szubnacionális diplomácia nem redukálható technikai vagy gazdasági együttműködésekre. Konfliktusos politikai kontextusban a városok és régiók a nemzetközi térben alternatív politikai víziót is megfogalmazhatnak. A protodiplomácia

a nemzetközi legitimáció megszerzésének eszköze lehet, míg más esetekben a városdiplomácia a demokratikus normák vagy globális szakpolitikai célok melletti elköteleződés kifejeződése. Budapest esetében ugyanakkor nem protodiplomáciáról beszélhetünk, hiszen a városvezetés nem törekszik állami önrendelkezésre vagy szeparációra; sokkal inkább konfliktusos városdiplomáciáról és normatív szubnacionális diplomáciáról van szó, amelyben a főváros a nemzetközi térben alternatív politikai és értékalapú pozíciót jelenít meg a központi kormányzathoz képest.

A tanulmány a konfliktusos szubnacionális diplomáciát olyan stratégiaként értelmezi, amelyben a városi és regionális szereplők nem csupán kiegészítik a nemzeti külpolitikai irányvonalat, hanem adott esetben tudatosan el is térnek attól, és alternatív politikai víziót jelenítenek meg a nemzetközi térben. Ebben az értelemben a „két vízió, egy ország” dinamikája nem kivételes jelenség, hanem a többszintű kormányzás strukturális következménye.

Az utóbbi években a fent említett példákhoz hasonló szembenállás figyelhető meg Budapest és a Fidesz által vezetett központi kormány között.

3. Magyarország politikai kontextusa, valamint a központi kormányzat és Budapest Főváros közötti feszültségek

2010 óta Orbán Viktor miniszterelnök és a Fidesz átfogó átalakítást hajtott végre a politikai intézményrendszerben. A kormány új alkotmányt fogadott el, átszervezte a választási rendszert, és központosította az ellenőrzést a kulcsfontosságú közintézmények felett, beleértve az igazságszolgáltatást, a médiát és az oktatási szektort. Ezek a reformok megerősítették a végrehajtó hatalmat, és átalakították a fékek és ellensúlyok rendszerét, létrehozva azt, amit a kritikusok „illiberális demokráciának” neveznek. A támogatók ugyanakkor úgy vélik, hogy ezek a változások helyreállították a stabilitást a politikai széttagozottság évei után, és erősítették a nemzeti szuverenitást a vélt külső nyomással szemben (Gomez & Leunig, 2022).

Ezen túlmenően Magyarország területi kormányzási rendszere 2010 után teljesen átalakult. Az újonnan megválasztott parlament, a jobboldali Fidesz–KDNP kétharmados többségével új alkotmányt fogadott el, amely egy erősen centralizált államot hozott létre, gyengítve a helyi autonómiákat és a civil társadalmat. Az önkormányzatokról szóló új törvény (2011) egy központilag erősebben irányított modell felé mozdult el, ami az önkormányzatok hatásköreinek és feladatainak jelentős szűkítéséhez vezetett. A legtöbb alapvető közszolgáltatási intézményt (beleértve az iskolákat, kórházakat, időotthonokat, valamint kulturális és szociális intézményeket) államosították. A kormányzati indoklás szerint az önkormányzati rendszer átalakításának célja a korábban eladósodott önkormányzati struktúra stabilizálása, a közszolgáltatások egységesebb színvonalának biztosítása, valamint a költségvetési fenntarthatóság erősítése volt. A centralizáció hivatalos érvelése arra épült, hogy bizonyos közfeladatok – különösen az oktatás, az egészségügy és a szociális ellátás – hatékonyabban működtethetők központi koordináció mellett, miközben az állam átvállalta az önkormányzatok jelentős adósságállományát is (Hegedűs & Novoszáth, 2018). Ezzel párhuzamosan a bevételek további központosítása, a támogatások csökkentése vagy

megszüntetése, valamint az alapvető közszolgáltatások – különösen a közösségi közlekedés – finanszírozásának visszatérő korlátozása, tartós pénzügyi nyomás alá helyezte Budapestet. Ezek a tendenciák gyengítették a város pénzügyi stabilitását, és erősítették azokat az aggodalmakat, hogy az erőforrások elosztása egyre inkább átpolitizálódik.

Eközben a kormánypártok, amelyek elsősorban a vidéki szavazóbázisra támaszkodnak, következetesen a vidéki térségek fejlesztését és érdekeit helyezik előtérbe, míg a főváros – ahol inkább baloldali és liberális választók vannak többségben – érdekei jellemzően háttérbe szorulnak a jobboldali kormányzati időszakokban (Szabó & Reif, 2025). Mindez akkor is érvényesült, amikor 2010 és 2019 között Budapest élén Tarlós István állt, aki formálisan függetlenként indult, ugyanakkor a Fidesz politikai támogatását élvezte.

Karácsony Gergely 2019-es megválasztása fordulópontot jelentett, mivel Budapest ellenzéki vezetés alá került, miközben az országos hatalom továbbra is szilárdan a Fidesz kezében maradt. Ennek következtében a főváros és a Fidesz vezette kormány közötti viszony új, kifejezetten feszült szakaszba lépett.

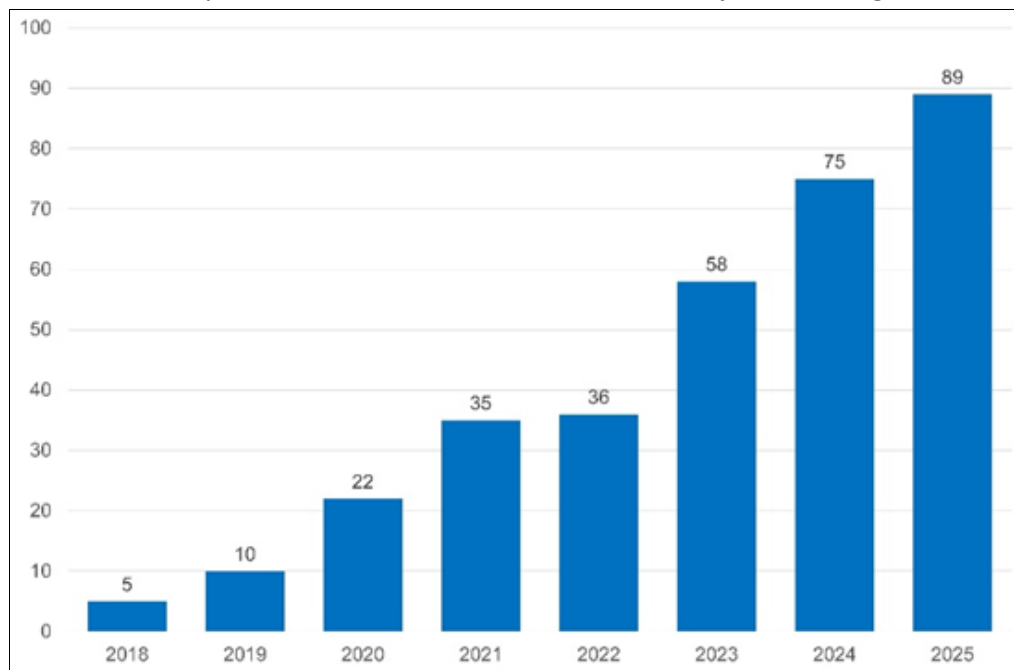
A konfliktus egyik legfontosabb dimenziója a pénzügyi jellegű. A kormány különadók bevezetésével, az önkormányzati bevételek átcsoportosításával, valamint az állami támogatások csökkentésével jelentősen szűkítette az önkormányzatok pénzügyi mozgásterét, ami időnként Budapest fizetőképességét is veszélyeztette. Ennek egyik legfontosabb eszköze a szolidaritási hozzájárulás, egy központi újraelosztási mechanizmus, amely a tehetősebb önkormányzatokat forrásátadásra kötelezi az állam felé. Bár a szolidaritási adó fontos redisztributív célokat szolgál, hiszen a magasabb iparűzési adóbevétellel rendelkező, gazdaságilag erősebb településektől von el forrásokat annak érdekében, hogy finanszírozni tudja a kisebb, szegényebb önkormányzatok működését és közszolgáltatásait, gyors ütemű növekedése aránytalan terhet rótt a fővárosra: míg 2019-ben Budapest mintegy 5 milliárd forintot fizetett ezen a jogcímen, addig 2025-re ez az összeg körülbelül 89 milliárd forintra emelkedett (Aradi & Hankó, 2025). Az állami kompenzációs mechanizmusok (célzott állami támogatások, egyedi döntések stb.) nem egyenletesen érintették a településeket, ezért sok elemző és ellenzéki önkormányzat szerint a kormánypárti vezetésű városok relatíve kedvezőbb helyzetbe kerültek. Így ez a jelentős, közel tizennyolcszoros növekedés jelentős mértékben csökkentette az ellenzéki vezetésű főváros autonómiáját és erősíti a központi irányítást.

Intézményi szinten ez a folyamat a vertikális hatalmi viszonyok egyenlőtlenségének szélesebb mintázatát tükrözi. Bár Magyarország továbbra is unitárius állam, amely formálisan elismeri az önkormányzatok hatásköreit, a fiskális autonómia fokozatos gyengülése érdemben korlátozza a helyi önkormányzatok önálló döntési és cselekvési képességét. Budapest esete jól mutatja, hogy a centralizáció nem kizárólag jogi és intézményi reformokon keresztül valósulhat meg, hanem pénzügyi függőségi viszonyok kialakításával is.

A feszültség nem csupán intézményi, hanem mélyen ideológiai természetű is. Budapest városvezetése zöld, progresszív és Európa-párti nagyvárosként határozza meg magát, amely elkötelezett a fenntarthatóság, a pluralizmus és a demokratikus kormányzás mellett. Ezzel szemben a nemzeti kormányzati politika a szuverenitás, a központosítás és a kulturális konzervativizmus hangsúlyozására épül. Ennek következtében jelentős érték alapú eltérés

rajzolódik ki a két szint között, amely egyre inkább a nemzetközi kapcsolatok területén is megjelenik, ahol Budapest transznacionális önkormányzati hálózatok és európai partnerek révén működik együtt, időnként ellensúlyozva a nemzeti szintű politikai irányvonalakat.

1. ábra: A kormány által a fővárostól elvont szolidaritási hozzájárulás összege, 2018–2025

Forrás: Budapest Főváros Önkormányzata (<https://archiv.budapest.hu/>)

Ezek a versengő értékrendszerek a szakpolitikai prioritások eltéréseiben is egyértelműen megjelennek. Az Európai Unióval kapcsolatban a kormány egyre inkább euroszeptikus álláspontot képvisel, gyakran a nemzeti szuverenitást korlátozó szereplőként értelmezve az uniós intézményeket (Hargitai, 2020). Ezzel szemben Budapest városvezetése kifejezetten Európa-párti irányt követ, és aktívan igyekszik a város működését az uniós normákhoz, finanszírozási keretekhez és együttműködési programokhoz igazítani.

Az Ukrajna támogatásával kapcsolatos álláspontkülönbségek tovább politizálták a viszonyt. A 2022-ben kirobbant orosz-ukrán háborút követően Budapest humanitárius és szimbolikus támogatást nyújtott Ukrajnának, és a városvezetés több alkalommal nyilvánosan is kiállt az európai szolidaritás mellett. A kormányzati kommunikáció középpontjában ugyanakkor elsősorban a mielőbbi béke szükségessége, Magyarország energiabiztonságának fenntartása, valamint a háború gazdasági következményeinek mérséklése állt. A hivatalos érvelés szerint az energiaiimport-függőség (2025-ben a kőolajimport 92%-a [Bucsky, 2025], míg a földgázimport 70%-a érkezett Oroszországból [Rácz, 2025]), az inflációs nyomás és a háború eszkalációjának veszélye indokolta az óvatosabb külpolitikai álláspontot, illetve a katonai támogatásokkal szembeni fenntartásokat. Ezzel magyarázható, hogy a kormány az uniós szintű pénzügyi támogatási csomagok és az Oroszországgal szembeni szankciók elfogadását több esetben feltételekhez kötötte. A központi kormányzat és a főváros közötti eltérő megközelítés nem csupán külpolitikai irányultságot tükröz, hanem a szuverenitás, az

európai integráció és a több szintű kormányzás normatív értelmezésében fennálló különbségeket is (Göransson, 2025).

Hasonlóan markáns eltérés figyelhető meg az LGBTQ+ jogok területén is. A magyar kormány az elmúlt években korlátozó jellegű politikát folytatott, amelyet rendszerint a „gyermekvédelem” diskurzusával indokolt. A kormányzati kommunikáció az LGBTQ+ témákat gyakran olyan kérdésként keretezi, amely potenciális veszélyt jelenthet a gyermekek „megfelelő erkölcsi és szexuális fejlődésére”, ezért az állam feladataként jelenik meg a kiskorúak védelme az ilyen tartalmaktól (About Hungary, 2021). E megközelítés központi eleme, hogy a szexuális orientációval és nemi identitással kapcsolatos információkhoz való hozzáférést nem elsősorban emberi jogi vagy egyenlőségi kérdésként, hanem gyermekvédelmi és családpolitikai problémaként kezeli. Ennek egyik kulcseleme a 2021-ben elfogadott jogszabály, amely korlátozza az LGBTQ+ tartalmak megjelenítését a médiában és az oktatásban, különösen kiskorúak számára. A szabályozási környezet a közelmúltban tovább szigorodott: 2025-ben olyan intézkedések jelentek meg, amelyek lehetővé teszik a Pride-felvonulások és más LGBTQ+ rendezvények korlátozását vagy betiltását, valamint szankciókat helyeznek kilátásba a szervezők és résztvevők számára (Magyar Helsinki Bizottság, 2025). Ezzel szemben Budapest városvezetése az emberi jogok és a polgári szabadságjogok védelmét a kormányzás alapvető elvének tekinti. Ez az értékalapú különbség különösen 2025-ben vált hangsúlyossá, amikor a város hivatalos önkormányzati kezdeményezésként Pride-eseményt szervezett (Fülöp, 2025), ezzel is kifejezve normatív autonómiáját az országos szintű szabályozási törekvésekkel szemben. A városvezetés több nyilvános megszólalásában is megerősítette, hogy biztosítja a békés gyülekezés feltételeit az ilyen események számára, és együttműködik a szervezőkkel a lebonyolítás során.

A klímapolitika további konfliktustengelyt jelent. A nemzeti kormány számára a környezeti szempontok gyakran másodlagosak az ipari és gazdasági prioritásokhoz képest, amit például az akkumulátorgyártási beruházások támogatása is mutat. Ezzel szemben Karácsony vezetése alatt Budapest a klímaváltozás mérséklését és a fenntarthatóságot központi politikai céllá emelte, zöld városfejlesztési stratégiákat követve, és igazodva az európai klímacélokhoz (KJ interjú, 2024. április 10.).

Összességében ezek a folyamatok a központi és helyi kormányzás közötti egyre mélyülő törésvonalat mutatják Magyarországon. A Budapest és a kormány közötti viszony túlmutat a szokásos politikai nézeteltéréseken, és strukturális, valamint eszmei konfliktussá vált. Ez tükrözi a centralizáció és a helyi autonómia közötti feszültségeket, az eltérő demokratikus normákat, valamint Magyarország európai szerepéről alkotott versengő elképzeléseket, alapját képezve Budapest különutas nemzetközi aktivitásának.

4. Különutas városdiplomácia Budapesten

2019-től a város nemzetközi szerepvállalása jelentős fordulatot vett: a korábban jellemzően passzív, a kormány külpolitikai prioritásait követő, gyakran protokolláris eseményekre szorítkozó gyakorlatot egy aktívabb, kezdeményezőbb nemzetközi jelenlét váltotta fel (SzP interjú, 2026. március 6.). A Fidesz-vezette kormánnyal fennálló feszült viszonyra válaszul

Budapest tudatosan építette ki úgynevezett városdiplomáciai stratégiáját, amelynek célja a város nemzetközi mozgásterének növelése. A főváros aktív kapcsolatokat ápol az uniós intézményekkel és nemzetközi városhálózatokkal, valamint külön intézményi struktúrát (pl. Városdiplomáciai Részleg, Budapest Főváros Brüsszeli Képvisellete) hozott létre az érdekérvényesítés erősítésére (KJ interjú, 2024. április 10.).

4.1. Szövetségkeresés a főváros érdekeinek és értékválasztásának szolgálatában

A főváros a zöldpárti főpolgármester (Párbeszéd) éghajlatpolitikai törekvéseivel összhangban számos, fenntarthatósággal és városi klímapolitikával foglalkozó nemzetközi szövetségben aktív szerepet vállal. A város részt vesz az ICLEI – Fenntarthatóságért Dolgozó Önkormányzatok Hálózata nevet viselő globális városokat összekötő környezetvédelmi hálózatban, amelyhez 2019-ben csatlakozott. Emellett a Polgármesterek Globális Szövetsége a Klímáért és Energiáért nevű szervezetben is aktív szerepet vállal. Ezen túlmenően Budapest – Péccsel és Miskolccal egyetemben – csatlakozott a 100 Klímasemleges és Okos Város Küldetéshez, amelynek célja, hogy a résztvevő városok elkészítsék klímasemlegességi útitervüket és innovációs központként példát mutassanak más városok számára a 2050-es klímasemlegességi átmenetben (KJ interjú, 2024. április 10., JB interjú, 2024. április 10.).

Budapest közvetlen uniós forrásokhoz való hozzáférése az elmúlt években vegyes képet mutat: miközben a város aktív résztvevője különböző uniós programoknak, az elérhető források volumene és hozzáférhetősége korlátozott maradt. Ugyanakkor a főváros 2019 után is képes volt jelentős, részben közvetlen vagy kvázi közvetlen uniós finanszírozást biztosítani egyes fejlesztésekhez (pl. KEHOP-program, TOP plusz, Horizon Europe).

Ugyanakkor Budapest számára kiemelten fontos a közvetlen uniós források bővítésének és megszerzésének a kérdése, mivel ezek a források lehetővé teszik a központi kormányzattól való részleges pénzügyi függetlenedést, kiszámíthatóbb és politikailag kevésbé szűrt hozzáférést biztosítanak a fejlesztési forrásokhoz, valamint erősítik a főváros nemzetközi beágyazottságát és autonóm mozgásterét.

A Visegrádi Együttműködés főpolgármesterei által alapított Szabad Városok Szövetsége ebben a stratégiában kulcsszerepet játszik. A mozgalom működésének vannak politikai, ideológiai elemei, elsősorban a demokrácia védelme vagy Ukrajna integritásának támogatása. Ugyanakkor megjelennek bizonyos szakpolitikai célok, mint például a klímavédelem, a zöld politika, a társadalmi méltányosság, a lakhatás és a tömegközlekedés (Hřib et al., 2019). A szövetség – Budapest, Varsó, Prága és Pozsony együttműködése – kifejezetten azért jött létre, hogy a városok közvetlenül lépjenek fel az EU-s szinten, különösen a jogállamiság és a forráselosztás kérdésében. A kezdeményezés egyik fő motivációja az volt, hogy a városok – a közvetlen uniós források megszerzése révén – ne váljanak „túszává” a nemzeti kormányok és az EU közötti konfliktusoknak, különösen a források visszatartása esetén (Matthes, 2023). Bár közvetlen pénzügyi áttörése korlátozott, a szövetség jelentős eredménye a napirendformálás, az EU-intézményekkel való közvetlen kapcsolatépítés, valamint a városok, mint önálló politikai szereplők megerősítése az európai kormányzásban.

A szövetség fontos munkát végzett az uniós érdekérvényesítés terén is: Karácsony Gergely és további 33 város polgármestere 2020. február 11-én levelet írtak a három fő EU-s intézmény – a Bizottság, a Parlament és az Európai Tanács – elnökének, és kérték a városok nagyobb fokú bevonását az Európai Zöld Megállapodás végrehajtásába és a városokat érintő finanszírozás növelésére (Matthes, 2023). Karácsony Gergely polgármester – Trzaskowskival és Hřibbel együtt – Brüsszelben sajtótájékoztatót ismertette a javaslatokat, és 2020. február 12-én Brüsszelben találkozott magas rangú uniós tisztviselőkkel (Budapest Portal, 2020). A 2020. június 10-én tartott webináriumon a polgármesterek bemutatták és megvitatták az állásfoglalást az Európai Bizottsággal, a német uniós elnökséggel, az Eurocities-zel, a Régiók Bizottságával, valamint az EP liberális és zöld politikai csoportjának képviselőivel (Budapest Portal, 2020). Hangsúlyozták a városok azon előnyeit, hogy gyorsabban és kevésbé korlátozottan tudnak cselekedni, mint a nemzeti kormányok.

Ezen túlmenően a Szabad Városok Szövetsége tagjai támogatásukról biztosították az EP azon kérését, amely szerint 1) 10%-ra növeljék az Európai Regionális Fejlesztési Alap fenntartható városfejlesztési eszközeit, és 2) tegyék lehetővé a városok számára, hogy a tömegközlekedés javítása érdekében a nemzeti kormányokkal való előzetes konzultáció nélkül közvetlenül hozzáférjenek az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközhöz (CEF) a tömegközlekedés javítása érdekében (Matthes, 2023).

2024-ben a városdiplomácia egyik legfontosabb eredménye az EU 2027 utáni többéves pénzügyi keretének (MFF) előkészítéséhez kapcsolódó érdekérvényesítés volt. A Budapest Brüsszeli Képviselete által koordinált városdiplomáciai tevékenységek egyik fókuszja az volt, hogy a városok – köztük Budapest – közvetlenebb szerepet kapjanak az EU-s források tervezésében és végrehajtásában, különösen a kohéziós és városfejlesztési alapok jövőbeni strukturálása során (Budapest Főváros Önkormányzata, 2026).

E mellett a főváros városdiplomáciai tevékenysége révén arra is képesnek mutatkozott, hogy a térségünket érintő legjelentősebb geopolitikai kihívásra reagáljon.

4.2. Szubnacionális diplomácia a gyakorlatban: Budapest önálló válasza az orosz-ukrán háborúra

Az orosz-ukrán háború Budapest számára egyúttal az önálló nemzetközi cselekvőképesség terepévé vált. Míg a nemzeti kormány kommunikációja időnként ambivalens, illetve Oroszországhoz közelítő elemeket is tartalmazott, a főváros következetesen humanitárius álláspontot képviselt. E különbség nem csupán kommunikációs szinten jelent meg, hanem a városdiplomácia funkcióinak újraértelmezésében is: Budapest a konfliktus nyomán olyan nemzetközi szerepfelfogást alakított ki, amelyben a humanitárius segítségnyújtás, a normatív állásfoglalás és a transznacionális városhálózati együttműködés egyszerre vált a politikai cselekvés eszközévé. Budapest menedéket és célzott támogatást biztosított az Ukrajnából érkező menekültek számára – köztük a kárpátaljai magyaroknak is –, részben kiegészítve, részben pótolva az állami ellátórendszer hiányosságait. Ennek központi eszköze a Budapest Helps! program volt, amely a Fővárosi Önkormányzat koordinációjában, több intézményi partner bevonásával működik. A program feltétel nélküli pénzügyi támogatást nyújt az

Ukrajnából érkező menekült családok számára, gyermekenként vagy várandós családtagonként egyszeri juttatás formájában, amelyet alapvető megélhetési szükségleteik fedezésére fordíthatnak (UNICEF, 2024; Budapest Helps, s.a.). Emellett a program ideiglenes lakhatást, információs szolgáltatásokat és ingyenes közösségi közlekedést is biztosít (Budapest Helps, s.a.). A program működése jól illusztrálja, hogy a városdiplomácia nem kizárólag reprezentációs vagy szimbolikus tevékenységként értelmezhető, hanem a globális válsághelyzetekhez kapcsolódó közvetlen jóléti és humanitárius kapacitások megszervezésének egyik szintjeként is.

2022 szeptemberében Karácsony Gergely Prágában találkozott Vitalij Klicsko kijevi polgármesterrel, majd novemberben Budapest humanitárius segélyt juttatott el Kijevbe (Őri, 2022). 2022 decemberében Kijev csatlakozott a Szabad Városok Szövetségéhez, amely tovább erősítette a már kialakult városhálózati együttműködést. Ez a folyamat a városhálózatok politikai szerepének erősödését is mutatta: a Szabad Városok Szövetsége a háború kontextusában már nem pusztán szakpolitikai együttműködési platformként, hanem demokratikus és normatív szolidaritási közösségként is működött.

A folyamat kiemelkedő politikai pillanata 2023. január 11-én következett be, amikor Karácsony Gergely Varsó, Prága és Pozsony főpolgármestereivel együtt Kijevbe látogatott, ahol Vitalij Klicskóval egyeztetett (Brucker, 2023). A főpolgármester nyilvános megszólalása éles különbséget fogalmazott meg a magyar kormány álláspontjához képest: „Budapest Ukrajna mellett áll. A magyar kormány nem azonos Magyarországgal. Miközben a magyar kormány a béke fontosságáról beszél, nem teszi hozzá azt, ami egyértelmű, és amit ma megerősíthettem ukrán tárgyalópartnereimnek: béke csak akkor lehetséges, ha az ukrán nép háborús erőfeszítései sikerre vezetnek, ha helyreáll Ukrajna területi szuverenitása, és az orosz csapatok elhagyják Ukrajna területét” (Index, 2023).

A látogatás jelentőségét tovább erősíti, hogy a háború kitörése óta ez az első alkalom egyikének számított, amikor magas rangú magyar politikai szereplők hivatalos látogatást tettek Kijevben. A delegáció Bucsat is felkereste, ami egyszerre szolgálta a humanitárius jelenlétet és a politikai állásfoglalás láthatóvá tételét (Index, 2023). A látogatás városdiplomáciai szempontból a szimbolikus diplomácia egyik markáns példajaként értelmezhető: a főpolgármesterek fizikai jelenléte a háborús övezetben nemcsak humanitárius szolidaritást fejezett ki, hanem egy alternatív külpolitikai és morális pozíció nemzetközi láthatóvá tételét is szolgálta.

A főpolgármester fellépését politikai ellenfelei ugyan számos kritikával illették amiatt, hogy kezdetben nem a magyar kisebbség által lakott településekre koncentrált (Magyar Nemzet, 2023), nem sokkal később Beregszászra – Budapest testvérvárosába – is ellátogatott. A város 2017 óta hivatalos testvérvárosi együttműködésben áll Budapesttel, amely kulturális, ifjúsági és humanitárius területekre is kiterjed. 2023 februárjában Budapest 20 millió forint gyorssegélyt, technikai eszközöket és tartós élelmiszeradományt juttatott el Beregszászba (KJ írásbeli interjú, 2026. április 17.; Szurovecz, 2023). A beregszászi kapcsolat aktiválása arra is rámutatott, hogy a testvérvárosi kapcsolatok válsághelyzetben mobilizálható politikai és humanitárius infrastruktúraként működhetnek, amelyek a korábban elsősorban kulturális

együttműködésre épülő kapcsolatokat konkrét segítségnyújtási mechanizmusokká alakítják át.

2023 júliusában Karácsony újabb látogatást tett a városban, ahol a Lánchíd egy darabját adta át szimbolikus gesztusként, valamint bejelentette a híd régi lámpaoszlopainak jótékonyági árverését. Ezek bevételét szintén humanitárius célokra fordították (Iván-Nagy, 2023). Ezzel a testvérvárosi kapcsolat fokozatosan a szimbolikus együttműködésből konkrét anyagi és humanitárius támogatási formává alakult. A Lánchídhöz kapcsolódó gesztusok emellett azt is mutatják, hogy Budapest tudatosan használta saját városi szimbólumait nemzetközi politikai kommunikációs eszközként, összekapcsolva a városi identitást a szolidaritás és az európai értékközösség narratívájával.

A kerületi szintű nemzetközi kapcsolatok is hozzájárultak a budapesti városdiplomácia kibontakozásához: Ferencváros 2022 decemberében, a bucsai mézárálást követően, testvérvárosi megállapodást kötött Bucsával. A döntés egyértelmű szolidaritási gesztus volt, amely egyben a kormányzati Ukrajna-politikával szembeni hallgatólagos kritikaként is értelmezhető (Nagy, 2022). Ez arra is rávilágít, hogy a városdiplomácia nem kizárólag fővárosi szinten működik, hanem többszintű önkormányzati gyakorlatként is értelmezhető, amelyben a kerületek saját nemzetközi kapcsolataikon keresztül kapcsolódnak globális politikai ügyekhez.

A politikai szolidaritás legmarkánsabb kifejezése 2026. február 22-én történt, amikor Karácsony Gergely az orosz-ukrán háború kitörésének évfordulóján beszédet mondott Fegyir Sándor ukrán nagykövet jelenlétében. A főpolgármester felszólalásában nyilvánosan bocsánatot kért Kijevtől a magyar kormány Ukrajnával kapcsolatos retorikája miatt, hangsúlyozva az igazságos béke és az európai stabilitás fontosságát (Kiss, 2026). Az eseményen a Lánchíd ukrán nemzeti színekben való kivilágítása is a szimbolikus politikai kommunikáció részévé vált. Az eset jól szemlélteti, hogy Budapest városdiplomáciája nem csupán gyakorlati együttműködési formákban, hanem erőteljes normatív és identitáspolitikai kommunikációban is megnyilvánult. A főváros ebben az értelemben nem egyszerűen végrehajtó önkormányzati szereplőként, hanem részben autonóm politikai szereplőként jelent meg a nemzetközi térben. A főváros Ukrajna melletti kiállásán túl szintén Budapest értékalapú diplomáciájának példája a Budapest Pride – nemzetközi támogatással – történő megszervezése.

4.3. Budapest Pride

A 2025-ös budapesti esemény nemcsak a helyi LGBTQ+ közösség ünnepe volt, hanem városdiplomáciai szempontból is jelentős eseményként értelmezhető, mivel nemzetközi politikai és civil szereplők részvételén keresztül hozzájárult Budapest nemzetközi láthatóságának növekedéséhez. Német közszereplők, köztük Katarina Barley szociáldemokrata EP-képviselő, volt családügyi miniszter, Katharina Dröge, a Zöld Párt parlamenti frakcióvezetője, Heidi Reichinnek, a baloldali Linke társelnöke és Terry Reintke, az Európai Zöld Párt társelnöke nyílt levélben szólították fel az Unió vezetőit a Budapest Pride megvédésére (Népszava, 2025).

A főváros az eseményre számos nemzetközi résztvevőt hívott meg, többek között külföldi nagykövetségek, kulturális intézetek, valamint nemzetközi civil szervezetek delegációit. A rendezvényen jelen voltak európai parlamenti képviselők különböző frakciókból, köztük az Európai Zöld Párt, a Szocialisták és Demokraták (szocialisták és szociáldemokraták), a Baloldal (radikális baloldaliak és kommunisták) és a Renew Europe (liberálisok) képviselői. Emellett csatlakozott hozzájuk egy ír európai néppárti (EPP) képviselő, Maria Walsh is (Armangau et al., 2025). A nemzetközi politikai és civil szereplők részvétele azt jelezte, hogy a rendezvény túlmutatott egy hagyományos városi kulturális esemény keretein, és olyan platformként működött, ahol városi, civil és nemzetközi politikai aktorok találkozhattak.

Az esemény hozzájárult Budapest nemzetközi politikai láthatóságának erősödéséhez, valamint lehetőséget teremtett arra, hogy a város közvetlen kapcsolatokat építsen európai politikai és civil hálózatokkal. Összességében a 2025-ös Budapest Pride példája annak, hogyan válhat egy városi rendezvény nemcsak kulturális és közösségi eseménnyé, hanem a városdiplomácia egyik eszközévé is. A részvétel az EP-képviselők és az Európai Zöld Párt részéről különösen hangsúlyossá tette a városdiplomáciai dimenziót, és erősítette Budapest pozícióját, mint nemzetközi kapcsolatokkal aktívan rendelkező európai városét.

5. Konklúzió

A tanulmány Budapest példáján keresztül azt vizsgálta, hogy a szubnacionális diplomácia milyen módon válhat politikailag releváns gyakorlattá konfliktusos központ-helyi viszonyokban. Az elemzés rámutatott arra, hogy a városok nemzetközi szerepvállalása ma már nem kizárólag technikai, gazdasági vagy kulturális együttműködésekben ragadható meg, hanem egyre inkább politikai és normatív dimenziókat is hordoz, különösen akkor, amikor a nemzeti és a városi szint eltérő értékrendeket és külpolitikai prioritásokat képvisel.

Budapest esete azt mutatta, hogy a szubnacionális aktorok mozgástere nem csupán intézményi lehetőségektől, hanem a politikai konfliktusok mélységétől és a többszintű kormányzás szerkezetétől is függ. A centralizált állami berendezkedés és a fiskális kontroll eszközei ugyan jelentős korlátokat állítanak a városi autonómia elé, ugyanakkor nem zárják ki azt, hogy a városok alternatív nemzetközi kapcsolatrendszereket építsenek ki, és ezeken keresztül saját politikai és szakpolitikai prioritásaikat érvényesítsék.

Az empirikus részben bemutatott területek – az EU-s forrásokhoz való hozzáférés, geopolitikai és társadalompolitikai kihívásokra történő reagálás – együttesen arra utalnak, hogy Budapest nem pusztán végrehajtó szereplőként van jelen a többszintű kormányzási rendszerben, hanem aktív közvetítőként és időnként ellenpontként is. A város nemzetközi beágyazottsága részben kompenzálja a nemzeti szinttel fennálló politikai és pénzügyi feszültségeket, részben pedig új csatornákat nyit a politikai kommunikáció és érdekérvényesítés számára.

A tanulmány eredményei alapján a „két vízió, egy ország” jelenség nem átmeneti anomáliaként, hanem a modern többszintű kormányzás strukturális sajátosságaként értelmezhető. Ebben a keretben a városok nemcsak végrehajtói, hanem – korlátozott, de valós

mértékben – alakítói is a nemzetközi kapcsolatoknak, különösen az Európai Unió intézményi és finanszírozási rendszerén keresztül.

Összességében Budapest esete azt jelzi, hogy a szubnacionális diplomácia a 21. századi politikai térben egyre inkább hibrid funkciót tölt be: egyszerre szolgál pragmatikus forrás- és partnerségszerzési eszközként, valamint normatív politikai önkifejezési térként. Ez a kettősség teszi lehetővé, hogy a városok – még erősen centralizált állami keretek között is – érdemi szereplőivé váljanak a nemzetközi politikai és szakpolitikai folyamatoknak.

Köszönetnyilvánítás

A 146411 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a K-23 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Irodalomjegyzék

- About Hungary (2021). *Government rejects LGBTQ propaganda aimed at children*.
<https://abouthungary.hu/news-in-brief/cabinet-chief-government-rejects-lgbtq-propaganda-aimed-at-children/>
- Aksztejn, W., Hajnal, G., Lackowska, M., & Kádár, K. (2025). Cities against authoritarianism? Polish and Hungarian capitals facing centralistic pressure. *Urban Research & Practice*, 18 (4): 558–582.
DOI: 10.1080/17535069.2024.2437416
- Aradi-Hankó, P. (2025). Győzött a Főváros a szolidaritási hozzájárulás ügyében. *ÉNBudapestem*.
<https://enbudapestem.hu/2025/01/21/gyozott-a-fovaros-a-szolidaritasi-hozzajarulas-ugyeben/>
- Armangau, R., Ingemarsson, L., & Batista Cabanas, L. (2025). Európai politikusok is részt vettek a szabadságünnepként megtartott Budapest Pride-on. *Euronews*.
<https://hu.euronews.com/my-europe/2025/06/29/europai-politikusok-is-resztvettek-a-szabadsagunnepekent-megtartott-budapest-pride-on/>
- Basseches, J. A., Bromley-Trujillo, R., Boykoff, M. T., Culhane, T., Hall, G., Healy, N., ... & Stephens, J. C. (2022). *Climate policy conflict in the U.S. states: A critical review and way forward*. *Climatic Change*, 170. Article 32.
<https://doi.org/10.1007/s10584-022-03319-w/>
- Brucker, B. (2023). Budapest szerepe a nemzetközi politikában sokkal fajsúlyosabb, mint gondolnánk. *Portfolio*.
<https://www.portfolio.hu/krtk/20231206/budapest-szerepe-a-nemzetkozi-politikaban-sokkal-fajsulyosabb-mint-gondolnank-656097/>
- Brucker, B. (2024). A Visegrádi Együttműködés fővárosainak érdekérvényesítése az EU-ban, avagy milyen érdekérvényesítési csatornák állnak a szubnacionális szereplők rendelkezésére az uniós térben. *Comitatus: Önkormányzati Szemle*, 34 (251): 21–43. DOI: 10.59809/Comitatus.2024.34-251.21
- Bucsky, P. (2025). Már az olaj 92 százalékát vesszük Oroszországtól, a haszonból Putyin köreinek is juthat. *Telex*.
<https://telex.hu/g7/2025/09/01/orosz-olajimport-mol-normeston-profit-svajc-kozvetito/>
- Budapest Főváros Önkormányzata (2026). *Sikerkes kutatási projekt résztvevője volt Budapest az EU kohéziós politikájának helyi és városi vonatkozásairól*.
<https://budapest.hu/hirek/2026/03/10/sikerkes-kutatasi-projekt-resztvevoje-volt-budapest-az-eu-kohezios-politikajanak-helyi-es-varosi-vonatkozasairol/>
- Budapest Helps (s.a.). *Budapest Helps! Official program information*. <https://help.budapest.hu/>
- Budapest Portal (2020). *EU-Lobby*.
<https://budapest.hu/sites/english/Lapok/2020/lobbyingthe-european-institutions.aspx/>

- Dellepiane, S. & Reinsberg, B. (2023). Paradiplomacy as nation-building: The politics of Scotland's international development policy (1999–2022). *British Journal of Politics and International Relations*, 26 (3): 1–22. DOI: 10.1177/13691481231165408
- El País (2017). *Catalonia referendum: What you need to know*.
https://english.elpais.com/elpais/2017/09/18/inenglish/1505721046_162413.html/
- European Commission (2017). *Statement on the events in Catalonia*.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_17_3626/
- Fülöp, Zs. (2025). Pride, Budapest: Büszkeség, szabadságünnap vagy tiltott rendezvény – kinek lesz igaza a végén? *Lakmusz*.
<https://lakmusz.hu/2025/06/27/pride-budapest-buszkeseg-szabadsagunnap-vagy-tiltott-rendezveny-kinek-lesz-igaza-a-vegen/>
- Gomez, G. & Leunig, S. (2022). Fidesz, liberal democracy and the fundamental law in Hungary. *ZPol*, 1: 655–682.
- Göransson, M. B. (2025). The Hungarian government's rhetoric on Russia's large-scale invasion of Ukraine and its articulation of a Hungarian security identity. *Europe-Asia Studies*, 77 (2): 247–271.
 DOI: 10.1080/09662839.2025.2468943
- Hargitai, T. (2020). How Eurosceptic is Fidesz actually? *Politics in Central Europe*, 16 (1): 189–209.
 DOI: 10.2478/pce-2020-0009
- Hegedűs, Sz. & Novoszáth, P. (2018). Az önkormányzati rendszer átalakításának okai és az adóssághozzájárulás. *Területi Statisztika*, 58 (6): 595–609. DOI: 10.15196/TS580603
- Hřib, Z., Karácsony, G., Trzaskowski, R., & Vallo, M. (2019). *How grassroots democracy can cure the ills of central Europe*. European Council on Foreign Relations.
https://ecfr.eu/article/commentary_how_grassroots_democracy_can_cure_the_ills_of_central_europe/
- Index (2023). *Karácsony Gergely: Budapest Ukrajna mellett áll és a magyar kormány nem azonos Magyarországgal*. <https://index.hu/kulfold/2023/01/11/ukrajna-kijev-karacsony-gergely-vitalij-klicsko/>
- Iván-Nagy, Sz. (2023). Karácsony Gergely a kárpátaljai Beregszászon járt, szimbolikusan fővárosi adományt is átadott. *Telex*. <https://telex.hu/kulfold/2023/07/09/karacsony-gergely-beregszaszon-jart-szimbolikusan-fovarosi-adomanyt-is-atadott/>
- Kiss, G. (2026). Karácsony Gergely: Bocsánatot kérünk ukrán barátainktól a kormányunk miatt. *Euronews*.
<https://hu.euronews.com/2026/02/22/karacsony-gergely-ukrajna-kormany-haboru/>
- Lenferna, G. A. (2018). If you're 'Still In' the Paris Climate Agreement, then show us the money. *Ethics, Policy & Environment*, 21 (2): 197–203. DOI: 10.1080/21550085.2018.1463626
- Magyar Helsinki Bizottság (2025). *Budapest Pride 2025 – kérdések és válaszok / jogi tájékoztató*.
<https://helsinki.hu/pride2025/>
- Magyar Nemzet (2023). *Végtelenül kínosan magyarazkodik Karácsony Gergely*.
<https://magyarnemzet.hu/belfold/2023/01/vegtelenul-kinosan-magyarazkodik-karacsony-gergely/>
- Matthes, C. Y. (2023). The Pact of Free Cities – Addressing Rule of Law Problems from a Local Perspective. *Polish Political Science Yearbook*, 52 (Special Issue): 27–40. DOI: 10.15804/ppsy202351
- Mérey, Zs. (2011). A helyi önkormányzatok nemzetközi kapcsolatai – városdiplomácia. In: Nyusztay, L. (szerk.) *Szakdiplomáciai tanulmányok*. Budapest: Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Kar, pp. 261–289.
- Nagy, N. (2022). Bucsa Ferencváros testvérvárosa lett. *Telex*. <https://telex.hu/belfold/2022/12/08/ferencvaros-bucsa-testvervarosok-baranyi-krisztina/>
- Népszava (2025). *Német közszereplők nyílt levélben szólítják fel az EU-t a Budapest Pride megvédésére*.
https://nepszava.hu/3282582_nemet-kozszerelok-nyilt-level-budapest-pride-conchita-wurst-europai-unio/
- NRGreport (2017). *Ezek az amerikai városok szállnak szembe Trumpgal*.
<https://nrgreport.com/cikk/2017/06/08/ezek-az-amerikai-varosok-szallnak-szembe-trumppal/>
- Őri, M. (2022). Budapest mayor meets the real Vitali Klitschko. *Hungary Today*.
<https://hungarytoday.hu/budapest-mayor-meets-the-real-vitali-klitchko/>
- Paquin, S. (2002). Paradiplomatie identitaire en Catalogne et les relations Barcelone-Madrid. *Études internationales*, 33 (1) : 2002: 57–98.

- Paquin, S. (2005). La paradiplomatie identitaire: le Québec, la Flandre et la Catalogne en relations internationales. *Politique et sociétés*, 23 (3): 176–194.
- Paquin, S. (2018). Identity paradiplomacy in Québec. *Québec Studies*, 66 (1): 3–26.
- Paquin, S. (2020). Paradiplomacy. In: Balzacq, T., Charillon, F., & Ramel, F. (eds.) *Global diplomacy: An introduction to theory and practice*. Palgrave Macmillan, pp. 49–61. DOI: 10.1007/978-3-030-28786-3_4/
- Pejic, D. & Acuto, M. (2022). City diplomacy back home: Central-local tensions in a time of global urban governance. *Journal of International Affairs*.
<https://jia.sipa.columbia.edu/news/city-diplomacy-back-home-central-local-tensions-time-global-urban-governance/>
- Rácz, A. (2025). Hungary: Towards the end of its Russian orientation? In: Marangé, C. & Stewart, S. (eds.) *The tipping point: An emerging model of European security with Ukraine and without Russia*. SWP Research Paper 5. Stiftung Wissenschaft und Politik, pp. 81–87. DOI: 10.18449/2025RP05
- Shankman, S. (2024). *We are still in: Cities and states vow to uphold climate goals as Trump returns*. ACT / The Boston Globe.
<https://www.joinact.org/news/we-are-still-in-cities-and-states-vow-to-uphold-climate-goals-as-trump-returns/>
- Szabó, K. & Reiff, Á. (2025). Mobilizing rural support: Targeted government spending and democratic backsliding in Hungary. *Politics and Governance*, 13: Article 9542. DOI: 10.17645/pag.9542
- Szpak, A., Gawłowski, R., Modrzyńska, J., & Modrzyński, P. (2023). Pact of Free Cities – A New Form of European Cities’ Cooperation. *Polish Political Science Yearbook*. DOI: 10.15804/ppsy202308
- Szurovecz, I. (2023). Karácsony Gergely visited Berehove and brought Budapest’s support and aid. *444.hu*.
<https://444.hu/2023/02/03/karacsony-gergely-beregszaszra-latogatott/>
- UNICEF (2024). *UNICEF humanitarian cash assistance programme in the municipality of Budapest, Hungary*.
<https://www.unicef.org/eca/reports/unicef-humanitarian-cash-assistance-programme-municipality-budapest-hungary/>
- Van der Pluijm, R. & Melissen, J. (2007). *City diplomacy: The expanding role of cities in international politics*. Clingendael Institute.